

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Петко Петков,

член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност
„ПРОФЕСОР”, обявен от СУ „Св. Климент Охридски”
в ДВ бр. 21 от 15 март 2011 г., шифър 05.03.04,

с единствен кандидат доц. д-р Борислав Гаврилов Гаврилов.

Поръката да дам становище за готовността на доц. Гаврилов за професорско звание налага да го коментирам като учен и преподавател.

Представените заглавия са доста. Ще се спра върху основните.

Неотменимо е правото на всеки водещ основния курс лекции по даден предмет да сподели своите виждания за развитието на историческия процес в учебно помагало. С представянето на „История на Новото време”, С. 2011 доц. Гаврилов прави това и запълва една дългогодишна празнина в учебната литература на Историческия факултет. Този обемен курс проследява най-важните събития в историческото развитие на Западна и Централна Европа в периода 1500 до 1918 г. Причината да се обръща внимание предимно на региона Европа е разбираема с оглед на това, че историческите процеси там водят до големи промени в развитието на европейската и световната цивилизации в последните няколко века. Авторът оправдано оставя настрана развитието на неевропейските цивилизации, защото включването им представлява сериозно научно предизвикателство, което иска отделен труд.

В своите лекции доц. Гаврилов поставя на преден план не само и не толкова изложението на събитията, колкото аналитичната интерпретация на хода на историческия процес, за който фактологията представлява повече декора на сцената, но не и сценария на пиесата. Това не означава, че събитийната информация е малка – тя е обилна, на места дори нещо повече.

В някои части може да се констатира известно увлечение към обобщени заключения на базата на трудноразпознаваеми за студента факти и събития. Това може да бъде укоримо от гледна точка на индивида, стремящ се единствено към вземане на изпита, но несъмнено ще достави информационно и интелектуално удоволствие на тези, които четат задълбочено. Курсът лекции е модерно структуриран, с подчертан академичен стил, но едновременно е и увлекателно четивен, даващ обилна, интересна, често непозната и на места любопитна информация. Без съмнение тези лекции ще се ползват с успех не само при студентите, а и сред четящата исторически съчинения публика.

Работа, лесно забележима сред останалите е „Разделянето на Европа. Кризи, конфликти и дипломация в епохата на Стария режим”. С. 2010. На българската историография липсват работи, посветени на дипломацията. Доц. Гаврилов е „открил” тази ниша в престижния за много студенти не само от факултета, но и от университета магистърски курс „Кризи, конфликти и дипломация в ново и най-ново време”. Поставена на трето място в заглавието, темата за дипломацията е привлякла Гаврилов с възможностите да се даде нов акцент при изясняването и обясняването на междудържавните отношения в епохата на Стария режим. Едно сполучливо изложение за това какво е дипломацията с нейния апарат, функция и значение е последвано от представяне на най-важните конфликти в епохата след Вестфалските договори до годините на Френската революция, та и малко след нея. Стандартното изложение е освежено от много нови елементи на предисторията и историята на конфликтите – държавно устройство, икономика, финанси и пари, армия, идеи, доктрини, династии, личностите, дори малко пикантерия. И всичко това като естествен фон на развитието на новата европейска дипломация с нейните принципи, идеи, практика. Така читателят, студент или не, получава една пъстра, многофактологична, но и

идейно-представителна картина на големите конфликти и технологията на тяхното дипломатическо решение при Стария режим.

Често ученият завършва едно изследване и разбира, че може да каже още. Така се е получило при доц. Гаврилов в една от любимите му теми – абсолютизма. Очевидно написаното във „Векът на абсолютизма 1648-1788. С. 1999 се е сторило на автора недостатъчно и той е продължил в „Държавата това съм аз. Франция в епохата на Краля-слънце, 1638-1715. С. 2002. И двете монографии (в първата по-общо, във втората персонализирано) се очертава една широка картина на системата на кралския абсолютизъм, един от двигателите на развитието на европейската цивилизация. Очертаването на връзката между изградената държавна структура, повлияна от личността на върха и общото икономическо и социално развитие показва основните характеристики на феномена абсолютизъм. Разбира се, Кралят-слънце стои в основата и на двете изследвания, с което е запълнен един пропуск в българските писания за Франция при Стария режим.

Двама бащи на едно дете понякога не дават добър резултат. Случаят със „Сир, това е революция!“ не е такъв. Съвместната изследователска разходка с проф. А. Пантев дава възможност на Гаврилов да съпоставя, сравнява, различава, отделя и събира факти, събития и личности, подготвили и провели сложния, винаги спорен, но може би най-интересен в европейската история феномен, наречен „революция“. Макар нелеко различими частите на професора и доцента дават възможност да се убедим в изследователския интерес и подход на кандидата за професор. Изясняването на въпросите за причините на трите големи революции – Английската, Американската и Френската, към тяхната алтернатива – реформите, към „анатомията на революционния процес“, към механиката на зараждането, протичането и края на една революция дават възможност да се покажат основни елементи от процеса на развитието на европейската цивилизация в ново време. Както

обикновено, някои постановки биха могли да бъдат интерпретирани различно, но кое ли не може да бъде оспорено в историята.

На добронамерен коментар биха могли да бъдат подложени и други книги на доц. Гаврилов, но и казаното е достатъчно, за да го определим като модерен, начетен историк с великолепно перо.

Само научната работа не дава представа за качествата на един университетски преподавател. Особено важна е преподавателската ангажираност и нейното качество. Доц. Гаврилов има зад гърба си (а и пред себе си) доста голяма преподавателска дейност, постижение само по себе си достойно. Не по-малко интересно при него е и това, че блестящо подготвената лекция се излага не само по традиционния начин, а често е придружена и от картина и звук, което не само носи нова информация, но и я прави занимателна и за студенти, чието научно любопитство има праг. Дългогодишното битовото съжителство в един кабинет и честото съвпадение на академичните часове ми дадоха възможността да се уверя в характера на контактите на доц. Гаврилов със студентите – професионално уважителен, интелектуално задълбочен, приятелски. Тясната връзка на доц. Гаврилов със студентите му е дала уникалната възможност да тества това което пише и да го приближи максимално до формата, която да им помогне да усвоят трудната материя на новата история с желание и интерес, без да се опасяват за резултата от изпита.

Освен научните изследвания доц. Гаврилов демонстрира интерес и към популяризацията на общата история между 16 и 20 век. Тази ангажираност е важна, тъй като познанието за европейската история е необходимо на широката публика, която понякога е втръчана само в родната история и не винаги разбира как Западът е повлиял на Изтока. В този смисъл очертаването на образа на Запада става част от образователния процес отвъд стените на Софийския университет и дава възможност за привличането на по-широка

публика към събития и личности, далечни като регион и време от нашата българо-балканска, често патриотарска интерпретация на историята.

Излагайки впечатленията си от научната и преподавателска работа на доц. Гаврилов, съм склонен смътно да подозирам, че той изпитва интелектуално удоволствие, когато пише и преподава. Смятам, че това удоволствие трябва да бъде декорирано с професорска титла.

25.07.2011

доц. д-р П. Петков